

فراتر از خبر

آیا دریای خزر به شریان حیاتی تازه‌ای میان ایران و روسیه تبدیل شده است؟

راديو اروپای آزاد/راديو آزادی

۳۱/مرداد/۱۴۰۵

Официальный сайт порта Оля (Courtesy Photo)

یک کشتی باری روسی در بندر اولیا در منطقه آستاراخان روسیه در دریای خزر

دریای خزر در روابط نظامی رو به گسترش ایران و روسیه، در حال تبدیل شدن به یک مسیر لجستیکی بالقوه مهم است. این مسیر به دو کشور اجازه می‌دهد حجم زیادی کالا را در منطقه‌ای جابه‌جا کنند که نیروی دریایی کشورهای غربی امکان ورود مستقیم به آن را ندارند.

شبکه ان‌بی‌سی نیوز هفته گذشته، ۲۷ مرداد، گزارش داد سندی در اختیار دارد که یک مقام غربی نیز آن را تأیید کرده و نشان می‌دهد مسکو هم‌اکنون از دریای خزر برای ارسال محموله‌های مرتبط با امور نظامی به ایران استفاده می‌کند.

بری پاول، مدیر ارشد پیشین سیاست و راهبرد دفاعی در شورای امنیت ملی آمریکا، می‌گوید با گسترش همکاری‌های دو کشوری که هر دو درگیر جنگ و تحت تحریم‌های بین‌المللی هستند، باید توجه بیشتری به این کریدور داشت.

پاول به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفت: «هرچه این دو کشور به یکدیگر نزدیکتر شوند، باید انتظار افزایش رفت‌وآمد در این مسیر را داشت؛ چه برای آن‌چه ایران در اختیار روسیه می‌گذارد و چه آن‌چه روسیه به ایران می‌دهد.»

گلن هاوارد، رئیس بنیاد ساراتوگا (یک مرکز پژوهشی آمریکایی در حوزه روسیه و اوراسیا)، نیز می‌گوید دریای خزر به‌طور طبیعی یک خط تدارکاتی امن و حیاتی برای هر دو کشور فراهم می‌کند که می‌توان از آن در هر دو جهت استفاده کرد.

امنیت نسبی این مسیر یکی از دلایل اصلی استفاده ایران و روسیه از آن است.

حکومت ایران در جنگ گسترده روسیه علیه اوکراین که اکنون وارد پنجمین سال شده، به یکی از تأمین‌کنندگان مهم مسکو تبدیل شد و پهباد، فناوری نظامی و تجهیزات دیگر در اختیار روسیه قرار داد. تهران همچنین در توسعه توان تولید پهبادهای شاهد، از جمله در منطقه ویژه اقتصادی آلابوگا، کمک قابل‌توجهی به مسکو کرد.

اکنون به نظر می‌رسد روسیه نیز در حال جبران آن حمایت‌ها است. حکومت ایران در پی آن است که توانایی‌هایی را که در نزدیک به شش ماه درگیری با ایالات متحده و اسرائیل کاهش یافته یا از دست رفته، بازسازی کند.

محموله‌هایی با محتوای نامعلوم

محتوای بسیاری از محموله‌هایی که از دریای خزر عبور می‌کند مشخص نیست و به همین دلیل نمی‌توان تعیین کرد چه میزان از این تردها تجاری، نظامی یا مربوط به انتقال مواد خام است.

این دریا هم‌زمان یکی از مسیرهای مهم تجاری میان ایران و روسیه است و غلات و کالاهای دیگر نیز از آن عبور می‌کند.

گلن هاوارد می‌گوید: «ما نمی‌دانیم محموله این کشتی‌ها دقیقاً چیست، اما می‌دانیم این تردها وجود دارد و این مسیر بسیار فعال است.»

برخی مقام‌های ارشد دولت آمریکا که به دلیل حساسیت موضوع خواستند نام‌شان فاش نشود، به رادیو اروپای آزاد/رادیو آزادی گفتند واشینگتن روابط نظامی و لجستیکی ایران و روسیه را از نزدیک دنبال می‌کند.

به‌گفته آن‌ها، مقام‌های آمریکایی همچنین در حال بررسی این موضوع هستند که آیا سازوکارهای تأمین و تدارکات در دوران جنگ ممکن است به زیرساخت‌هایی ماندگارتر تبدیل شود یا نه.

این مقام‌ها درباره اطلاعات محرمانه یا محموله‌های مشخص اظهارنظر نکردند و گمانه‌زنی‌ها درباره کمک خارجی به عملیات اوکراین در دریای خزر را نیز تأیید نکردند. آن‌ها گفتند بسته بودن دریای خزر و کمبود اطلاعات علنی باعث شده تشخیص محتوا و هدف هر محموله دشوار باشد.

به‌گفته این مقام‌ها، واشینگتن بیش از گذشته به این موضوع توجه دارد که روسیه، ایران و دیگر شرکای آن‌ها چگونه شبکه‌های تأمینی ایجاد می‌کنند که در برابر تحریم‌ها، فشارهای دریایی و دیگر ابزارهای فشار غرب آسیب‌پذیری کمتری داشته باشند.

جغرافیای دریای خزر در این میان اهمیت ویژه‌ای دارد. برخلاف مسیر موسوم به «اکسپرس سوریه» که از طریق دریای مدیترانه و تنگه بسفر برای تأمین حکومت بشار اسد استفاده می‌شد، دریای خزر کاملاً محصور در خشکی است.

روسیه می‌تواند تجهیزات خود را در بندرهای مانند اولیا یا آستراخان بارگیری کند و از راه دریای خزر به ایران برساند. این مسیر ظرفیت انتقال محموله‌های بزرگ را دارد و حمل‌ونقل دریایی همچنین امکان جابه‌جایی کم‌سروصداتر کالا را فراهم می‌کند.

هاوارد می‌گوید: «می‌توانید حجم بیشتری ارسال کنید و در عین حال این کار را بسیار بی‌سروصداتر انجام دهید.» او تأکید می‌کند: «این مسیر بسیار پنهان و امن است.»

رئیس مرکز پژوهشی حوزه روسیه و اوراسیا همچنین می‌گوید: «نیروی دریایی آمریکا نمی‌تواند وارد دریای خزر شود» و این دریا را نوعی «دژ امن روسیه» توصیف می‌کند که نیروهای دریایی غرب امکان ورود مستقیم به آن را ندارند.

با این حال، دریای خزر به‌طور کامل از دسترس اوکراین خارج نیست.

اوکراین دامنه حملات دوربرد خود به اهداف نظامی و اقتصادی روسیه را گسترش داده و این حملات به‌طور فزاینده‌ای زیرساخت‌های اطراف بخش شمالی دریای خزر، از جمله در داغستان، را نیز تحت تأثیر قرار داده است.

اوایل مرداد نیز کی‌یف یک کشتی تجاری ایرانی را در دریای خزر هدف قرار داد که در پی آن یک ملوان ایرانی کشته و یک نفر دیگر نیز زخمی شد. عباس عراقچی، وزیر خارجه ایران، در واکنش گفت این حمله «بی‌پاسخ نخواهد ماند» و در گفت‌وگو با وزیر خارجه اوکراین موضوع غرامت را مطرح کرد.

بیشتر در این باره:

حمله اوکراین در دریای خزر؛ تهران می‌گوید یک ملوان کشتی ایرانی کشته شد

این مطلب بخشی از:

گزیده‌هایی از رادیو آزادی

فراتر از خبر

بایگانی

سیاسی